

VISSZASZÁMLÁLÁS 1945

AZ ATOMBOMBA ÉS
A VILÁGOT MEGVÁLTOZTATÓ
116 NAP RENDKÍVÜLI TÖRTÉNETE

CHRIS WALLACE

ÉS MITCH WEISS

1945. április 12. Az európai és a csendes-óceáni térségben évekig elhúzódó véres, háborús konfliktusok idején Amerikát mélyen megdöbbeneti Franklin D. Roosevelt elnök halálhíre. Harry Truman alelnöknek, akit eddig távol tartottak a háborús tervek folyamataitól, és semmit sem tudott a világ első atombombáját kidolgozó, szigorúan titkos Manhattan-tervről, egy pillanat alatt kellett átvennie a több kontinensen háborúzó nemzet irányítását, és fel kellett vállalnia a világtörténelem egyik legnagyobb horderejű döntését. A Visszaszámlálás 1945 az ezt követő viharos napok, hetek és hónapok lebilincselő, igaz történetét meséli el, egészen 1945. augusztus 6-ig, amikor ledobják az atombombát Hirosimára.

A szerző hírneves és kevésbé ismert alakok gondolatait tárja elénk. Közéjük tartozik például a legendás Albert Einstein, aki végül az atombomba melletti kiállását élete „legnagyobb hibájaként” értékelte, a kutatások igazgatója, J. Robert Oppenheimer, a bomba ledobására kiválasztott gép pilótái, vagy a szovjet kém, aki titokban beépült a kutatócsapatba.

Felejthetetlen betekintést nyújt az akkor élő, hétköznapi amerikai és japán civilek életébe is. És látjuk a csendes-óceáni hadszíntéren harcoló amerikai katonákat is, akik aggódva várják a parancsot egy esetleges japán elleni invázió megindítására.

Am legfontosabb alakja a még kipróbálatlan, gyakorlatlan, új elnök, Harry Truman. Az ő története ez, azé az emberé, aki egy olyan döntéssel szembesül, amelyről tudja, hogy örökre megváltoztatja a világot.

CHRIS WALLACE

a Fox News Sunday műsor vezetője. A Foxnál eltöltött tizennyolc éve alatt Wallace szinte minden kulcsfontosságú politikai eseményről tudósított. A műsorközvetítő szakmában eltöltött öt évtizede során számos amerikai és világvezetővel, köztük hét amerikai elnökkel, készített interjút, és minden jelentősebb tévéhíradós-díjat elnyert a tudósításaiért, többek közt három Emmy-díjat, a duPont-Columbia ezüstpalcáját és a Peabody-díjat.

MITCH WEISS

az Associated Press Pulitzer-díjas oknyomozó újságírója, aki a kormánykorruptiótól, a katonai visszaélésektől és a magas rangú hivatalnokok által elkövetett bűncselekményektől kezdve a lakáspiac összeomlásán keresztül a nem biztonságos orvosi eszközökkel foglalkozó témákig mindent megírt. Kilenc, jelentős kritikai elismerésben részesült kötet szerzője vagy társszerzője.

TUDJON MEG TÖBBET A KÖNYVRŐL:

www.facebook.com/MontBlancValogatás

www.facebook.com/DreamKonyvek

„Ez a nagyszerű, mesterien megírt könyv számos döbbenetes részletet foglal magába. Lebilincselő regényként is olvasható, amelyben a két szerző felfedi a tudományos közösségen belül folyó belső vitákat, miközben a tudósok azon igyekeznek, hogy a lehető leggyorsabban kidolgozzák a működőképes atombombát. Ugyanakkor a Visszaszámlálás 1945 a legmagasabb szintű döntéshozatal mély átérzéssel megírt története is.”

The New York Times

„Mindenki tudja, hogy a történetnek mi lesz a vége, Wallace-nak mégis sikerül egy izgalmas thrillerré változtatnia a Hiroshima előtti hónapokról készült, alapos háttérkutatásokkal alátámasztott könyvet.”

The Washington Post

„Magával ragadó olvasmány, mely egy olyan háborús konfliktus végzetes, utolsó hónapjairól szól, amely megérdemli, hogy mindenki alaposan megismerje.”

The Wall Street Journal

„Igazán lenyűgöző! A Visszaszámlálás 1945 remek olvasmány, tele információval, élénk anekdotákkal. Narratívájának sodrása egy pillanatra sem lankad.”

The Washington Times

„Wallace a történelem egy olyan pillanatát örökíti meg, amikor az intenzív mérlegelés és a határozott vezetés egyaránt elengedhetetlen volt... Lendületes történelmi mű, amely egyszerre mutatja be az első atombombák bevetéséért felelős különböző frakciókat.”

Kirkus Reviews

CHRIS WALLACE

és **MITCH WEISS**

VISSZASZÁMLÁLÁS

1945

AZ ATOMBOMBA ÉS

A VILÁGOT MEGVÁLTOZTATÓ

116 NAP RENDKÍVÜLI TÖRTÉNETE

— részlet —

VISSZASZÁMLÁLÁS:

116 NAP

1945. április 12.

Washington D.C.

Harry Truman egy italra vágyott. Ez volt alelnökségének nyolcvankettedik napja. Szokás szerint ezt a délutánt is a szenátus üléstermében töltötte, ezúttal a Mexikóval kötött vízügyi szerződésről szóló vitát felügyelte. Miközben a szenátorok álmosítóan duruzsoltak, gondolatai anyja és húga körül kószáltak, akik még mindig a Trumanok régi családi birtoka közelében éltek Grandview-ban, Missouri államban. Végül papírt s tollat vett elő, noha a szenátus üléstermében, a szónoki emelvényen, mindenki számára jól láthatóan állt az asztala.

„Kedves Mama és Mary! – kezdte. – Egy „wisconsini bőbeszédű szenátornak” be nem áll a szája, pedig olyasmiről van szó, amiről fogalma sincs.” Trumannek, mint a szenátus elnökének, hivatalból részt kellett vennie az ilyen és hasonló megbeszéléseken. De alig várta, hogy vége legyen. Sokkal jobban szeretett volna valahol máshol lenni. E pillanatban még nem is sejtette, hogy az élete hamarosan végérvényesen megváltozik.

Végül nem sokkal délután öt óra előtt, a szenátus könyöröltesen felfüggesztette az ülést. Truman egyedül indult át a Capitoliumon, nem kísérte a mellé osztott titkosszolgálatos testőr sem. Végigment a szenátus szárnyán, aztán átvágott a Capitolium rotundáján, majd a Szoborcsarnokon, és átért a Ház olda-

lára. Elegáns volt, mint mindig, kétsoros, szürke öltönyt viselt, zakózsebéből fehér zsebkendő kandikált ki, a nyakába sötét, pöttyös csokornyakkendőt kötött. És most is sietett, mint mindig. Jellegzetes tulajdonsága volt sebes járása.

A Capitolium fő nyilvános emeletéről tartott lefelé, a földszintre, Sam Rayburn házelnök magánbirodalma, a 9-es szoba felé, amelyet „Oktatásügyi Tanács”-nak (Board of Education) is hívtak. Ez volt a Capitolium legelőkelőbb szobája. Belépni kizárólag Rayburn meghívásával lehetett. Délutánonként rendszerint itt gyűltek össze a Kongresszus tagjai a hivatalos munkaidő leteltével, hogy megvitassák a politikai stratégiákat, pletykáljanak, és „koccintsanak egyet a szabadságra”, felhajtván egy-két pohárral. Truman itt már törzsvendégnek számított. Kedvelt itala a sima, vasmentes vízzel kevert bourbon volt.

Az Oktatásügyi Tanács terme egyike volt a Capitolium tipikus menedékszállójának: körülbelül 6 m hosszú, tele nagy bőrfotelekkel, egy kanapéval és egy hosszú mahagóni íróasztallal, amely egyben italszekrényként is szolgált. Az egyetlen disszonáns vonás a madarakat, állatokat és dúsan burjánzó növényzetet ábrázoló, díszes, festett mennyezet volt. A szoba egyik végét falfestmény díszítette, amelyet Texas „magányos csillagával” egészítettek ki.

Amikor Truman megérkezett, Rayburn – „Mr. Sam” – rögtön közölte vele, hogy keresték a Fehér Házból.

– Steve Early szólt, hogy azonnal hívd fel – mondta Rayburn a Rooseveltnél régebbi titkárra utalva.

Truman kevert magának egy whiskey-t, majd leült, tárcsázta a Fehér Ház kapcsolóközpontját, és kérte az 1414-es számot.

– Itt az alelnök beszél – jelentkezett be.

Miután kapcsolták a vonalat, Early tömören, lényegre törően fogalmazott. A hangja feszült volt. Utasította Trumant, hogy „olyan gyorsan és feltűnés nélkül” menjen át a Fehér Házba, ahogy csak tud, és használja a Pennsylvania Avenue-ra nyíló fő-

bejáratot. Rayburn eközben nézte Trumant, akit mindig is kissé sápadtnak tartott. Most „egy kicsit még jobban elsápadt”.

– Te jószagú úristen és Jackson tábornok! – kiáltotta Truman, ahogy letette a kagylót, mert túlságosan megrökönyödött ahhoz, hogy döbbenetét elrejtse. Mindenesetre megpróbált higgadt maradni. A szobában tartózkodóknak mégis elmondta, hogy sürgősen a Fehér Házba hívták. Majd felállt, az ajtóhoz ment, a kezét már a kilincsre tette, de egy pillanatra még megállt, megfordult, és azt mondta: – Fiúk, maradjon köztünk, de biztos, hogy történt valami.

Aztán egy határozott mozdulattal betette maga után az ajtót, és futásnak eredt az ezúttal már szinte teljesen üres Capitoli-umon keresztül. Léptei visszhangzottak a márványfolyosókon, ahogy elszárguldott a tábornokok és politikusok szobrai mellett, majd elhaladt a szenátusi fodrászat előtt, és felfutott a lépcsőn az alelnöki irodába. Ekkor már majd elakadt a lélegzete. Felkapta a kalapját, és közölte a stábjával, hogy a Fehér Házba kell mennie, de mást nem mondhat. Magyarázatra nincs idő. És különben is, ő maga sem tud ennél többet.

Esett az eső. Truman beült hivatali fekete Mercury autójába, és kiadta az utasítást a sofőrjének, Tom Hartynak. A titkosszolgálatos testőrt ezúttal sem vitte magával. Az időjárás és a forgalom miatt több mint tíz percbe telt eljutnia a Fehér Házba. És egész idő alatt azon törte a fejét, vajon miről lehet szó.

Roosevelt elnök elvileg a georgiai Warm Springsben tartózkodott, ahol az elmúlt két hetet töltötte, hogy újra erőt gyűjtsön a jaltai háborús csúcstalálkozó után, amelyet Winston Churchill brit és Joszif Sztálin szovjet miniszterelnökökkel tartott.

Lehetséges, hogy FDR visszatért Washingtonba? Régi barátját, Julius Atwoodot, az episkopális egyház nyugalmazott püspökét aznap temették Washingtonban. Talán az elnök részt vett a szertartáson, és most látni akarja Trumant? De amióta, csaknem három hónapja, alelnök lett, mindössze kétszer találkozott négy szemközt Roosevelttel. Miért pont most?

Öt óra huszonöt perckor Truman autója letért a Pennsylvania Avenue-ről, és áthaladt az Északnyugati Kapun, majd begurult a Fehér Ház fedett, oszlopos északi bejáratához. Itt már várták az ajtónállók, elvették a kalapját és az elnök kis, tölgyfaburkolatú liftjéhez irányították.

Az elnök felesége, Eleanor Rooseveltt az első emeleten, a sajtó dolgozószobájában várta Trumant. Vele volt a lánya, Anna, és a veje, John Boettiger alezredes is, valamint Steve Early. A két nő fekete ruhát viselt.

A First Lady Trumanhez lépett, a férfi vállára tette a kezét, és azt mondta:

– Harry, az elnök meghalt.

Truman a döbbenettől szóhoz sem jutott. Azt hitte, azért kell a Fehér Házba sietnie, hogy találkozzon az elnökkel. Most pedig itt állt, és hirtelen ráébredt, hogy ő az elnök.

Beletelt egy pillanatba, amíg összeszedte magát.

– Segíthetek valamiben? – kérdezte aztán Mrs. Rooseveltet.

– Segíthetünk-e mi valamiben? – kérdezett vissza a hölgy. – Azt hiszem, maga az, aki most itt igazán bajban van.

Mindössze néhány perccel később, öt óra negyvenhét perckor ország- és világszerte felröppent a hír: FDR, az az ember, aki az elmúlt tizenkét évben a nemzet élén állt, és az országot a nagy gazdasági válság és a Pearl Harbor elleni támadás alatt is irányította, most, amikor a II. világháborúban a győzelem küszöbén álltak az európai hadszíntéren, váratlanul, hatvanhárom éves korában, agyvérzésben elhunyt.

A Fehér Ház, amely Rooseveltt távollétében meglehetősen kihalt volt, most hirtelen mozgásba lendült. Hat óra tizenöt percre kabinetülést hívtak össze. Truman elrendelte, hogy erre a Kongresszus vezetőit is hívják meg. Valamint üzentek Harlan Stone-ért, az Egyesült Államok főbírójáért, hogy jöjjön be a Fehér Házba, hogy az új elnökkel letettesse a hivatali esküt. Ezen kívül még egy feladat várt Trumanre.

Hat órákor felhívta a feleségét, Besst a Connecticut Avenue-n álló szerény, két hálósobás lakásukban. A telefont leánya, Margaret vette fel. Még nem hallotta a hírt, és szokása szerint viccelődni kezdett az apjával. De ő félbeszakította, és kérte, hogy hívja oda az anyját.

Truman általában mindent elmondott Bessnek. De magyarázkodásra most nem volt idő. Csak annyit közölt vele, Rooseveltnél elnök halott, és ő, Truman, máris autót küldet érte, Margaretért és anyósáért, Madge Wallace-ért, aki szintén velük lakott. Azt akarta, hogy mellette legyenek, amikor leteszi a hivatali esküt.

Ezután letette a telefont. Érezte, hogy a beszélgetés megrázta a feleségét. Amióta Truman az előző nyáron elfogadta az alelnöki kinevezést, Bess legnagyobb félelme az volt, hogy FDR nem éri meg a negyedik ciklusa végét. Most pedig a férje – és vele együtt a családja – belekényszerül egy olyan helyzetbe, amitől a nő mindig is rettegett.

Truman elsőként érkezett az ülésterembe, és leült a nagy asztalhoz. Hamarosan azonban megtelt körülötte a terem. Később Rooseveltné egyik munkatársa felidézte, hogy „egészen kicsinek tűnt, ahogy ott várakozott a hatalmas bőrfotelban”. De amikor a kabinet összes Washingtonban tartózkodó tisztviselője megérkezett, Truman felállt.

– Mindannyiukat meg akarom tartani jelenlegi állásukban, és elvárom, hogy ugyanúgy folytassák tovább a munkájukat, mint eddig – mondta nekik –, magam is mindent úgy akarok tenni, ahogy Rooseveltnél elnök tette volna.

Majd kis várakozás következett, amíg meg nem érkezett a főbíró, és Truman családjának időbe telt, míg átverekedtek magukat a lakásuk előtt összegyűlt tömegben. A személyzet tagjai közül többen fejvesztve keresgéltek a Bibliát, míg végül a teremszolgák főnökének az asztalfiókjában találtak egy Gideon-kiadványt.

Hét óra kilenc perckor Truman és Stone főbíró már egymással szemben álltak a kandalló előtt, az ülésterem végében, míg Truman családjá és a magasrangú hivatalnokok félkört alkotva

helyezkedtek el mögöttük. A főbíró belefogott az eskü szövegébe:

– Én, Harry Shipp Truman – kezdte, feltételezve, hogy Truman nevében az „S” rövidítés az apai ághoz tartozó családnév-ből származik, de valójában a betű semmilyen rövidítést sem jelentett.

– Én, Harry S. Truman – javította tehát ki Truman a főbíró, amikor elismételte utána a mondatot.

De nem ez volt az egyetlen baki. Miután Truman letette az esküt, a főbíró közölte vele, hogy a Bibliát a bal kezében tartotta, a jobbat viszont ráfektette a tetejére. Így újra le kellett tennie

Harry Truman 1945. április 12-én leteszi az elnöki esküt

az esküt, ezúttal felemelt jobb kézzel. Miután az eskütétel végét ért, Truman megcsókolta a Bibliát, majd megfordult, hogy megcsókolja a feleségét és lányát is.

Az eskütétel után Truman rövid beszédet tartott a kabinetnek. Megismételte, hogy minden szándéka Rooseveltnyomdokaiában járni.

Elmondta, hogy mindenben meghallgatja őszinte, átgondolt tanácsaikat, de azt is egyértelművé tette, hogy a végső döntés az övé lesz. És amikor dönt valamiben, utána elvárja a teljes támogatásukat.

Miután a találkozó feloszlott, és a többi tisztviselő hazament, egyvalaki még hátramaradt: Henry Stimson, a hadügyminiszter. Kérte, hogy egy „rendkívül sürgős ügyben” négszemközt beszélhessen az új elnökkel.

A hetvenhét éves Stimson legendás figura volt, aki már öt elnököt kiszolgált. Truman lesz a hatodik. Miután elhelyezkedtek, Stimson megígérte, hogy rövid lesz, mert bonyolult dologról esik szó, bővebben majd később részletezi. Mindazonáltal már most szeretne volna, ha Truman tud róla, hogy létezik „egy hatalmas, folyamatban lévő terv”, amely célja „egy új, szinte hihetetlen erejű, pusztító robbanószer” kifejlesztése. A terv annyira titkos és potenciálisan annyira veszélyes, hogy csak néhány ember tud róla. Stimson még hozzátette, hogy néhány nap múlva, amikor az elnök már valamivel jobban megszokik a hivatalában, minderről teljes mértékben tájékoztatja majd.

Ez volt minden. Ez a rövid, titokzatos ismertető teljes értetlenségben hagyta Trumant.

De ekkor annyi minden egyebet is fel kellett dolgoznia: FDR halálát, a nemzet reakcióját, az Európában és a Csendes-óceán térségében folytatott hadviselés irányításának hirtelen nyakába szakadt felelősségét. Stimson „terve” lényegében még egy plusz feladat volt, amelyet most megörökölt. Fogalma sem volt, hogy ez a Terv valójában mekkora horderejű. Később ezt a napot úgy foglalta össze, hogy ekkor „az egész világ rám zuhant”.

„Úgy döntöttem, a legjobb lesz, ha hazamegyek, és annyit pihenek, amennyit csak lehet, aztán meg majd megküzdök mindennel” – írta naplójába.

VISSZASZÁMLÁLÁS: 113 NAP

1945. április 15.
Los Alamos, Új-Mexikó

Elvileg tavasz volt. Ennek ellenére J. Robert Oppenheimer talpa alatt friss hó ropogott, amint átkocogott az új-mexikói fennsíkon álló, szigorúan titkos katonai táboron. Egyenesen a hevenyészve felhúzott moziépülethez igyekezett.

Oppenheimer a Manhattan-terv – ez volt az atombomba kifejlesztésére irányuló, hatalmas, titkos amerikai terv fedőneve – tudományos igazgatója volt. Bármely más délelőttön ezerféle papírmunkával zsonglörködne az irodájában: olvasná a helyzetjelentéseket, utasításokat írna, vagy sürgős washingtoni telefonhívásokat fogadna. Míg az ország a külföldi hadszíntereken vívta a II. világháborút, addig Oppenheimer és tudóscsapata az elkerített táborban minden energiájukkal és szakértelmükkel a „szerkentyű”-re, a tömegpusztítás félelmetes, új fegyverére koncentráltak.

Ez a vasárnap délelőtt azonban kivétel volt. Ma azért hívta egybe a gyászoló tudósokat, katonákat, a kisegítő személyzetet és a Los Alamos-i titkos városban élő összes családot, hogy megemlékezzenek Rooseveltnélről. Még soha életében nem mondott gyászbeszédet.

Oppenheimer briliáns elméleti fizikus volt, akinek semmi gondot nem okozott az univerzum működéséről szóló tudo-

mányos elméletek előadása munkatársai vagy az ország legjobb egyetemsein végzett hallgatók előtt.

Hat nyelven beszélt folyékonyan, otthonosan mozgott a klasszikus irodalomban és a keleti filozófiában. Csak azért tanult meg szanszkritul, hogy eredetiben olvashassa a hinduk vallásos eposzát, a *Bhagavad-gítát*.

Három nap telt el azóta, hogy Rooseveltnél elhunyt a georgiai gyógyfürdőben, ahová visszavonult. Oppenheimer ennek az időnek a nagy részét keserves küszködéssel töltötte, hogy megtalálja a megfelelő búcsúztató szavakat.

A gyász és a veszteség roppant mélyen, személyesen érintette. Az elnök az ország legsötétebb óráiban állt az Egyesült Államok élén. 1933 óta volt a Fehér Ház lakója, épp a nagy gazdasági világválság kellős közepén lépett hivatalba. Keményen dolgozott, hogy a gazdaság helyreállítására irányuló, ambiciózus programokkal megerősítse az amerikai nép hitét és önbizalmát.

A nemzet akkor is Roosevelthez fordult, amikor a japán hadierők a hawaii Pearl Harborban, 1941. december 7-én megtámadták az amerikai haditengerészeti támaszpontot. A legtöbb amerikai akkor értesült a rajtaütésről, amikor a hír félbeszakította a vasárnap délutáni rádióműsorukat. Japán? Az emberek hitetlenkedve csóválták a fejüket, és tekergették a rádiógombokat. Ez igaz? Lehetséges lenne? Másnap Rooseveltnél rádiós beszédet intézett a Kongresszushoz és a nemzethez. Olyan beszéd volt ez, amelynek hatása még évekig át visszhangzott a fülekben. A támadást „semmi sem provokálta”, „aljas tett volt” – mondta. 1941. december 7-e „örökre szégyenteljes dátum marad”.

Majd az elnök ígéretet tett az amerikai népnek. „Mindegy, mennyi időbe telik, hogy legyőzzük ezt az előre megfontolt inváziót – mennydörögte. – Az amerikai nép igaz ereje abszolút győzelemre viszi az országot.”

A kongresszus hadat üzent Japánnak. Négy napra rá Németország hadat üzent az Egyesült Államoknak. A nemzetet moz-

gósították. Sok amerikai számára FDR volt az egyetlen hadserg-főparancsnok, akit valaha is ismert. Négyyszer választották meg elnöknek, és akkor, amikor a II. világháború csaknem három és fél éve dúlt, amikor a szövetségesek már-már győzelmet arattak Európában (és a csendes-óceáni fronton a harc véres csúcspontjára ért), Rooseveltt hirtelen meghalt.

Most tehát a Manhattan-terv résztvevőit elfogta a bizonytalanság. Évekkel korábban Rooseveltt volt az, aki engedélyezte az atombomba kutatási és fejlesztési tervét, amely összehozta a legragyogóbb tudományos elméket egy olyan feladat megoldására, amelytől azt remélte, hogy egy napon véget vet a háborúnak. FDR fontos szerepet játszott az olyan nagyvállalatok támogatásának a megszerzésében, mint a DuPont, a Standard Oil, a Monsanto és a Union Carbide, egy forradalmian új felszereléssel ellátott telep megtervezéséhez, létrehozásához és üzemeltetéséhez, ahol zavartalanul összeállíthatják a megfelelő fegyvert. Ehhez tudományos és ipari laboratóriumok ajánlották fel a legjobb, legkreatívabb tudósikat. A munka költséges, bizonytalan kimenetelű és szupertitkos volt.

Senki sem tudta biztosan, hogy Harry Truman vállalja és folytatja-e. Philip Morrison fizikus erről az időről így emlékezett: „Most már senkit sem ismertünk a fejesek közül.”

A Los Alamos-i csapat Oppenheimertől várta a válaszokat. Oppenheimer zseniális elméleti fizikus volt, de a képességei nem korlátozódtak pusztán a tudományra. Éles elméjével minden probléma gyökeréig hatolt, és világos, tömör megoldással állt elő. Kollégái egyöntetűen a leggyorsabb gondolkodóként írták le, akit valaha is ismertek. Ebben a pillanatban pedig minden eddiginél nagyobb szükség volt a tisztánlátásra.

Oppenheimer 180 cm magas volt, és körülbelül 60 kg-ot nyomott. Már-már kórosan soványnak számított. Ám divatfi módjára öltözött; elegáns szabású sötét öltönyt, kék inget és nyakkendőt viselt, cipője mindig ragyogóra volt suvickolva, és kis kerek puhakalapot hordott. A szájában örökké ott lógott

egy szál cigaretta, ragyogó kék szeme, szúrós tekintete vonzotta a nőket és megfélemlítette a férfiakat. „Oppie” ravasz, magabiztos egyéniség volt, és ugyanolyan otthonosan mozgott egy koktélfogadáson, mint az egyetemi előadóteremben.

Apja német bevándorlóként textilimporttal szerzett hatalmas vagyont New Yorkban. Oppenheimertől mindenki elvárta, hogy sikeres legyen. És nem is okozott csalódást. Három év alatt summa cum laude végzett a Harvard Egyetemen. Huszonkét évesen már doktori fokozatot szerzett fizikából Németországban, a Göttingeni Egyetemen, ahol az elismert fizikus, Max Born tanítványa volt. Néhány éven belül Oppenheimer rangos tanári állást szerzett a Kaliforniai Egyetemen, Berkeley-ben, és a pasadenai Kaliforniai Műszaki Intézetben. Idejét egyenlően osztotta meg a két intézmény között; az egyik szemesztert Berkeley-ben, a másikat Pasadenában tanította végig. A kor legtöbb professzorával ellentétben feltűnő, bohém jelenség volt, mint egy állandóan a szerepében élő színész, akiről az előadásai alatt mindenkre átragadt a lelkesedése. Jegyzetek nélkül beszélt, és a magasztos matematikai fogalmakba mindig belekevert egy kis költészetet és irodalmat is. Gyakran hangoztatta, hogy a legfontosabb tudományos kérdések még megválaszolatlanok, és tanítványait e rejtélyek feltárására ösztönözte. Ahogy azt egyik kollégája nyilatkozta, Oppenheimer „az Egyesült Államokban korábban ismeretlen fokú kifinomultságot hozott a fizikába”.

A hallgatókat lenyűgözte és inspirálta. Követték a professzort Berkeley-ből Pasadenába, Pasadenából Berkeley-be, különöségei elbűvölték, életkedve lenyűgözte őket. Imádta a véres steaket, az erős martinit, a fűszeres ételeket és a jó cigarettát. Kiváló lovas és remek vitorlázó volt, akinek mintha mindenütt lett volna egy jó barátja.

De Oppenheimernek megvolt a maga komor oldala is. Ragyogó elméjét időnként melankólia és ingerültség felhőzte be. Az üres fecsegést ki nem állhatta. Barátainak rendszeresen a szavá-

ba vágott, különösen, ha úgy gondolta, hogy a beszéd tárgya intellektuálisan nem elég serkentő. A hétköznapi kérdéseket feltevő diákokat nyilvánosan megszégyenítette. Egyik kollégája, aki hosszú ideig dolgozott vele, Oppenheimert „a durvaságig elutasító, lenéző” emberként jellemezte.

1942-ben, amikor Oppenheimert kinevezték a Manhattan-terv élére, néhány kollégája ezt komolyan megkérdőjelezte, hivatkozva a tudós temperamentumára és a vezetői tapasztalatok hiányára, mondván, hogy „még egy hamburgeres standot sem tudna felügyelni”. Szerepkörében hidat kellett képeznie az innovatív, független tudományos szféra és a hadsereg merev rendszere között.

Oppenheimer viszont hatalmas lendülettel foglalta el a helyét, mert úgy vélte, a feladat teljesítése a háború befejezésének leghatékonyabb módja lesz. Világhírű tudósokat vett rá, hogy szedjék a sátorfájukat, fogják a családjukat, és csatlakozzanak hozzá a titkos atomfegyver-laboratóriumban, valahol az isten háta mögött, Los Alamosban, amelyet mély kanyonok és magas csúcsok vesznek körül a Sziklás-hegység legdélibb csücskében. Oppenheimer remekül együttműködött a katonai vezetőkkel, köztük Leslie R. Groves tábornokkal, aki a hadseregben ugyanazt a szerepet töltötte be, mint ő a tudományos csapatban.

Idővel Oppenheimer csodálatosan hatékony és rendkívül lelkesítő, magával ragadó vezetővé nőtt ki magát, mondták róla barátai és kollégái. Los Alamosban a világ legkiválóbb fizikusaiból álló stáb állt össze, köztük hatan Nobel-díjasok voltak. Óriási egóval rendelkeztek, de Oppie valahogy működőképesé tette az egészet. Egyik kollégája úgy nyilatkozott, hogy Oppenheimer szinte teljesen nélkülözhetetlen volt.

1945 áprilisára Oppenheimer tökéletesen belenőtt a terv tudományos igazgatójának a szerepébe. Ekkor még csak negyvenéves volt. Feleségével, Kittyvel, és két gyerekével egy kis házban élt, Los Alamos félreeső, csöndesebb részén. A valami-

kori külön professzor most vacsoravendégségeket rendezett az odalátogató tudósoknak és állandó kollégáinak. A mulatság rendszerint száraz martinival kezdődött, majd ahogy a nap lement, a vendégek kiszivárogtak az udvarra.

A mindössze pár száz lelkes Los Alamos lakossága a tudósokkal, valamint a katonai személyzettel és családjukkal együtt 8000 főre duzzadt. A több mint 200 km²-es területet, amelyet „a Domb” néven emlegettek, 3 m magas, a tetején szögesdrótos kerítés vette körül. Belül egy másik kerítés zárta le a műszaki területet, ahová csak a legalaposabban átvilágított, legmagasabb biztonsági minősítéssel rendelkezők mehettek be. Oppenheimer irodája ezen a részen volt, csakúgy, mint a bombakutatáshoz használt hatalmas laboratóriumok. Oppenheimer gyakran integetett és üdvözölte úgy az embereket, mint egy polgármester, amikor Los Alamos kopár utcáin sétált. Mindig higgadt volt, és kedves, és mindig mindenkihez akadt egy szava.

Azonban április 12-én az elnök halálhíre mély megdöbbenést okozott. Thomas O. Jones a megszokottnál jóval visszafogottabb Oppenheimerrel, egy mély gyásszal küszködő emberrel találkozott aznap.

A hírszerző tiszt, Jones irodáját egy olyan épületben rendezték be, amelyet fedett járda kötött össze Oppenheimer épületével. Éppen indulni készült, amikor megcsörrent a telefonja.

– Rooseveltt halott – mondta a telefonáló. Jones először el sem akarta hinni.

– Biztos benne? – kérdezte.

A hívó ekkor megismételte az üzenetet. Jones döbbsen csendben ült. Tudta, hogy el kell mondania a többieknek is. A bázist teljesen elzárták a világtól. Kinti rádióadásokat ide nem sugároztak, és újságok sem érkeztek. A legközelebbi város a közel 60 km-nyire fekvő Santa Fe volt. Los Alamos a térképek szerint nem is létezett. A legtöbb itteni ember tehát csak a kutatótelep hangszóróján keresztül értesülhetett a rossz hírről.

Los Alamos-i parti 1944-ben (balról jobbra): Dorothy McKibbin, aki az újoncok fogadásáért felelt a szigorúan őrzött városban; J. Robert Oppenheimer, a Manhattan-terv tudományos igazgatója és Victor Weisskopf atomfizikus

Jones úgy döntött, értesíti Oppenheimert. Kirohant az irodájából, és megindult az épületeiket összekötő járdán. Félúton észrevette, hogy egy ismerős alak közeledik feléje.

Oppenheimer már tudta a hírt, de nem hitte el.

– Ez igaz? – kérdezte.

– Igen, Oppie, igaz – felelte Jones halkán.

Lényegében csak megerősítette, amire Oppenheimer már számított.

A kutatótelepen dolgozók egyszerre értesültek az elnök haláláról. Megállt az élet. A tudósok csak bámultak egymásra.

– Hallották? – kérdezték egymástól. Néhányan meg sem tudtak szólalni a döbbenettől. Mások sírtak. Aztán kiáramlottak a laboratóriumokból a folyosókra és a kinti lépcsőkre. Senki sem akart egyedül lenni.

Ahogy a járdán összefutottak egymással, Jones látta, hogy Oppenheimer láthatóan megrendült, arca sápadt és komor volt. Aztán váltottak néhány szót az elnökről, arról, hogyan, miként mentette meg a nemzetet. Oppenheimer méltatta mindazt

a jót, amit Roosevelt tett, az intelligenciáját és „lebilincselő személyiségét”.

Oppenheimer és Roosevelt valójában alig beszéltek egymással. Tiszteletteljes távolságot tartottak, és többnyire közvetítőkön keresztül kommunikáltak.

Valahányszor arra módja nyílt, FDR mindig magasztalta Oppie-t; dicsérte azért, hogy felügyelte a Los Alamos-i Fegyverkutató és Tervező Laboratóriumban végzett „nagyon fontos” munkát.

Egy 1943. június 29-i keltezésű, Oppenheimernek címzett levelében Roosevelt megpróbálta elsimítani a tudósok és Groves tábornok – a terv keménykezű katonai vezetője – között egyre növekvő ellentétet. Roosevelt megtudta, hogy néhány tudós közel került az összeomláshoz attól a nyomástól, amit az általuk lehetetlennek tartott határidők gyakoroltak rájuk. Nehezményezték, hogy szigorú ellenőrzés alatt éltek. Többben kételkedtek abban, hogy a bombát valaha is össze tudnák állítani, és azt a kérdést is feszegették, bölcs dolog-e ilyen veszélyes anyaggal dolgozni.

Roosevelt levele pozitívan értékelte Oppenheimert, mint a rendkívül elit tudóscsoport vezetőjét, akik szigorú biztonsági előírások betartásával és „roppant különleges korlátozások” közepette dolgoztak. FDR Oppenheimerhez fordult, hogy győzze meg a csapatot a korlátozások szükségességéről. Megkérte, hogy fejezze ki elnöki elismerését kemény munkájukért és „személyes áldozataikért”.

„Biztos vagyok benne, hogy továbbra is számíthatunk teljes szívvel és önzetlenül végzett munkájukra. Bármit is tervez az ellenség, az amerikai tudomány méltó választ ad a kihívásra” – írta Roosevelt.

Most, amikor Oppenheimer a megemlékezésre készült, tudta, hogy néhány tudósa még mindig kételkedik a nukleáris fegyver készítésére irányuló tervben. Újabban az olyan befolyásos fizikusok, mint Szilárd Leó (Leo Szilard), erkölcsi kifogáso-

kat emeltek a háborúban való felhasználása ellen. Szilárd aláírásgyűjtésbe kezdett, egybefogva a hasonlóan gondolkodó kollégákat.

Am Oppenheimer, ha csak erre az egy napra is, félre akarta tenni az ilyen jellegű aggodalmakat. Késő éjjelig fennmaradt, hogy befejezze a nekrológot. Reggelre kelve látta, hogy a kertjét, az utcákat és az egész várost hótakaró lepte be. Morrison, a fizikus, „vigasztaló gesztusnak” érezte a havat.

A rendszerint forgalmas utcák most csendesek voltak. Mint Amerika legnagyobb része, Los Alamos is gyászolt. A színház előtti járda azonban csupasz volt, mert a bent várakozó százak lábai már letaposták a havat. Jones az ajtóban várta Oppie-t, és betessékelte. A főnök ezúttal hátrahagyta a már-már védjegyévé vált kalapot.

Oppenheimer lassan a színpadhoz ment, és a fapadok sorait megtöltő tömeg elhallgatott. Azok számára, akik már évek óta ismerték Oppie-t, most valamivel idősebbnek látszott, mint a pimasz, fiatal fizikus, Kalifornia nagy sztárja. A jelenlévők közül többen, köztük Jones és Morrison is, azon töprengtek, vajon ez az egész terv végét jelenti-e.

Oppenheimer a színpadon állt, egy félrúdra eresztett amerikai zászlóval a háta mögött, és egy pillanatig hallgatott. Aztán suttogásnál alig valamivel hangosabban belefogott a gyászbeszédbe, amelyet kifejezetten úgy írt meg, hogy megnyugtassa vele a Los Alamosban dolgozó ezreket.

– Amikor három nappal ezelőtt a világ hírül vette Roosevelt elnök halálát, sokan sírtak, akiknek különben nem volt szokásuk a sírás, és sok olyan férfi és nő imádkozott, akiknek nem volt szokásuk, hogy Istenhez imádkozzanak. Sokan mély aggodalommal néztünk a jövőbe; sokan közülünk kevésbé hittek biztosan abban, hogy munkánk jó ügyet szolgál; és mindannyiunknak eszébe jutott, milyen értékes dolog is az emberi nagyság.

THE WHITE HOUSE
WASHINGTON

June 29, 1943

Secret

My dear Dr. Oppenheimer:

I have recently reviewed with Dr. Bush the highly important and secret program of research, development and manufacture with which you are familiar. I was very glad to hear of the excellent work which is being done in a number of places in this country under the immediate supervision of General L. A. Groves and the general direction of the Committee of which Dr. Bush is Chairman. The successful solution of the problem is of the utmost importance to the national safety, and I am confident that the work will be completed in as short a time as possible as the result of the wholehearted cooperation of all concerned.

I am writing to you as the leader of one group which is to play a vital role in the months ahead. I know that you and your colleagues are working on a hazardous matter under unusual circumstances. The fact that the outcome of your labors is of such great significance to the nation requires that this program be even more drastically guarded than other highly secret war developments. I have therefore given directions that every precaution be taken to insure the security of your project and feel sure that those in charge will see that these orders are carried out. You are fully aware of the reasons why your own endeavors and those of your associates must be circumscribed by very special restrictions. Nevertheless, I wish you would express to the scientists assembled with you my deep appreciation of their willingness to undertake the tasks which lie before them in spite of the dangers and the personal sacrifices. I am sure we can rely on their continued wholehearted and unselfish labors. Whatever the snags may be planning, American science will be equal to the challenge. With this thought in mind, I send this note of confidence and appreciation.

Franklin D. Roosevelt elnök J. Robert Oppenheimerhez írott levele,
1943. június 29.

– Roppant gonosz időket élünk, és megismertük a rettegés éveit. Rooseveltt az elnökünk volt, a főparancsnokunk, és a szó régi, nemes, elferdítetlen értelmében a vezérünk. Az emberek világszerte felnéztek rá, útmutatást vártak tőle, és ama reményük jelképét látták benne, hogy a napjainkban megtörtént gonoszságok nem ismétlődnek meg; hogy a szörnyű áldozatok, amelyeket már meghoztunk, és azok is, amelyeket még csak ezután hozunk, egy emberi életre alkalmasabb világot teremtenek. Az ilyen sötét időkben az ember felismeri a saját tehetetlenségét és hogy mennyire függ másoktól. Mindez a középkort idézi, amikor egy jó, bölcs és igazságos király halála teljes kétségbeesésbe és gyászba borította az egész országát.

Ezután Oppenheimer abból a szövegből idézett, amely az évek során annyi vigaszt jelentett számára.

– A hindu szentírásban, a *Bhagavad-gítában* ezt olvassuk: „Az ember lényegét a hit adja: ki miben hisz, azzal azonos.” Rooseveltt hitén férfiak és nők milliói osztoznak a világ minden országában. Ezért maradhat meg a remény, ezért helyénvaló annak a reménynek szentelnünk magunkat, hogy nagyszerű munkája nem ér véget a halálával.

A beszéd végeztével a tudósok és családtagjaik lehajtott fejvel, némán álltak, túl szomorúan ahhoz, hogy bármit is mondanak.

Noha még nem volt világos, Truman miként áll majd a Manhattan-tervhez, Oppenheimer igyekezett optimista maradni. A megemlékezés után egy barátjához, a fizikus David Hawkins-hoz fordult, és így szólt:

– Rooseveltt nagyszerű építész volt. Truman hátha jó asztalos lesz.

De ebben maga Oppenheimer sem volt teljesen biztos. Mindössze annyit tudott, hogy miután évek teltek el megfeszített kutatómunkával, és több milliárd dollárt költöttek el az adófizetők pénzéből, jó lesz, ha a Los Alamosban dolgozó tudósok mielőbb teljesítik a feladatukat.

VISSZASZÁMLÁLÁS: 105 NAP

1945. április 23.

Wendover, Utah

Ifj. Paul Tibbets ezredes elhúzta a száját, és messze tartotta a fülétől a telefonkagylót, amelyből egy Salt Lake City-i rendőr erős hangja bömbölt.

A hétvégén az ezredes néhány pilótája beszáguldott a városba, mint a cowboyok marhahajtás után, és a rendőr végeérhetetlenül sorolta a fejfájást okozó rendbontások hosszú listáját: gyorsajtás, pirosba hajtás a kereszteződéseknel, tivornyázás a Hotel Utahban whiskey-vel és tisztességtelen nőkkel, verekezés a helyi huligánokkal...

Tibbets nagyot sóhajtott. Ő is, az emberei is túl régóta állomásoztak itt, elzárva ezen a sivatagi repülőtéren. Megérte az idő, hogy az 509-es vegyes légicsapat elhagyja a wendoveri katonai légibázist, és most már a valódi ellenségnek okozzon valódi fejfájást.

A rendőrnek azzal igyekezett érvelni, hogy hamarosan eltűnnek innen, és többé nem szomorítják sem őt, sem a várost. Ha most lecsukják ezeket a rendkívül jól képzett embereket egy kis hétvégi csínytevés miatt, az semmit sem oldana meg, és csak a nemzeti befektetések pazarlása lenne.

A rendőr ezt maga is belátta, és néhány további megnyugtató szó után Tibbets letette a telefont.

Az ezredes hónapokig könyörtelenül hajtotta az embereit. Ennek okát és részleteit a csapat nem tudta. Csak azt tudták, hogy titkos bombatámadásra készülnek, amely az egész háborúnak véget vethet. Már jó ideje készen álltak, de hol a bomba? Ez volt a nagy kérdés. Ő meg csak ingázott a bázis és Los Alamos között, és folyton azzal szúrták ki a szemét, hogy a tudósok még mindig „bütykölgetnek” rajta valamit.

Sokkal inkább törték magukat azon, hogy létrehozzák a tökéletes fegyvert, semmint megelégedtek volna azzal, ami már megvolt. Úgy tűnt, örökké csak fejlesztgetik a terveket, folyton tesztelnek, végeérhetetlenül módosítgatnak, mire végre hagyják majd, hogy Tibbets tényleg ledobja azt a nyavalyást. És persze még mindig több kérdés lógott a levegőben arról, hogy egyáltalán működne-e.

Tibbetsnek nem csak a zsarukkal meg a Los Alamos-i tudósokkal kellett foglalkoznia. Ott volt neki a saját bonyolult, titkos katonai hadművelete, amelyet itt, Utahban végzett a több száz pilótával, navigátorral, bombavető pilótával és kiegészítő személyzettel. Rajta kívül csak páran tudták még, miről is van szó. És az 509-es csapat minden egyes problémája az ő asztalán kötött ki.

Felesége, Lucy, és két kisgyermek egy kis házban lakott a repülőtér közelében, de ő ritkán és keveset volt velük. Annyira lekötötte az előtte álló küldetés, hogy a gyerekekkel töltött idő és a feleségével éjszakába nyúlóan folytatott beszélgetések már csak édes emlékek maradtak. Ez a szorgalom volt az egyik oka annak, hogy parancsnokai őt választották a feladatra. Szervezetten dolgozott, kemény, kitartó ember volt, és már évekkel a háború kezdete előtt csatlakozott a hadsereg légieréhez. De ami a legfontosabb, ahogy azt az egyik tábornok megfogalmazta: „átkozottul jó pilóta volt, a legjobb” a hadseregben. A pilótafülkében szerzett tapasztalata pedig létfontosságú volt a veszélyes megbízatás teljesítéséhez. Mert annak a pilótának, aki végül a küldetés során repül, nem egyszerűen csak pontosan

kell céloznia, amikor ledobja az atombombát. Utána tökéletes fordulatokat és zuhanórepüléseket kell végrehajtania, hogy elkerülje a bomba keltette lökéshullámokat. Ellenkező esetben az utórengések darabokra szakíthatják a gépét.

Ha valaki képes a feladatra, akkor az Tibbets! A magabiztos, jóképű ezredesnek még egy kis gödröcske is volt az állán, de akkor sem tévesztendő össze holmi hollywoodi színésszel.

Tapasztalt bombázópilóta volt, aki akkor teljesített a legragyogóbban, ha nagy nyomás nehezedett rá. 1942-ben és 1943-ban Tibbets volt Dwight Eisenhower és Mark Clark tábornokok pilótája Észak-Afrikában. Egy alkalommal, amikor Clarket Algírba vitte, hibátlanul landolt a légvédelmi lövedékek és géppuskák tüze közepette.

Tibbets több tucatnyi bombázó bevetésen vett rész Észak-Afrika és Németország fölött, majd áthelyezték az Egyesült Államokba, hogy átvegye a B-29 Superfortress (Szupererőd) repülési tesztprogramjának az irányítását. A B-29-est a Boeing tervezte. A cél a korábbi, B-17 Flying Fortress (Repülő erőd) modellnél nagyobb bombaterheléssel is gyorsabban és magabiztosabban repülő gép kifejlesztése volt. A B-29-es több mint 4800 km lerepülésére is képes volt, és az amerikai hadseregnek pontosan erre volt szüksége, ahogy egyre közeledett Japánhoz. De az új bombázó megölte az első tesztpilótáját, és többen úgy vélték, túl veszélyes repülni vele.

Tibbets rettenthetetlennek bizonyult, és ugyanezt várta el a pilótatársaitól is. Határozott parancsnokként maximalista is volt, és ez néhány kollégáját bizony ingerelte. De Tibbets ezzel nem törődött. Ő parancsolt, tehát mindenkinek az ő meglátása, vagyis a „helyes meglátás” szerint kellett cselekednie.

Az Illinois állambeli Quincyben született, apja gyalogos kapitány volt az első világháborúban, utána édesség-nagykereskedést vezetett. Közvetve ez keltette fel Paul repülési szenvedélyét. Először tizenkét éves korában repült, egy kétfedelű gépen, az új Baby Ruth csokoládészelet reklámkampánya keretében.

Apja volt a termék területi forgalmazója, és felvett egy helyi pilótát, hogy ingyen csokoládét dobáljon az alatt álló emberek közé.

Amikor a fiú meghallotta, milyen mutatvány készülődik, kikönyörögte a pilótától, hogy vigye magával. A pilóta nem mondott azonnal igent; nem akarta, hogy valami baja essék a főnök fiának. Miután megkapták az engedélyt, először is azt a feladatot adta a fiúnak, hogy segítsen a raktári munkások egy csapatának, akik minden egyes cukorkára apró papírejtőernyőt kötöztek, hogy a csoki lassan érjen földet.

Amikor a gépet megpakolták a csokival, Tibbets beugrott a pilótafülkébe, és beszíjazta magát a pilóta melletti ülésbe. A motor életre kelt, a pilóta előrenyomta az üzemanyag-adagolót, és a gép felemelkedett. Az arca körül süvítő szélben Tibbets nem tudta megállni, hogy ne vigyorogjon. Hamarosan elérték a versenypályát, ahol a pilóta alacsonyan körözött, hogy a tömeg alaposan szemügyre vehesse a kétfedelűt. A pilóta manőverezett, Tibbets pedig ledobálta az édességet az alatt álló embereknek. Később sokszor viccelődött azzal, hogy ez volt élete első bombázó bevetése. Attól a pillanattól kezdve, hogy a gép a levegőbe emelkedett, a repülés lett a szenvedélye. Ahogy később a barátainak mondta: „Attól kezdve, hogy először belekóstolhattam az izgalmas repülő életébe, semmi más nem érdekelt.”

De az apja orvosnak szánta. Tibbets North Altonban, Illinois államban járt a Nyugati Katonai Akadémiára, és 1933-ban beiratkozott a Floridai Egyetemre. Óra után gyakran kiment a gainesville-i reptérre, hogy bámulja a repülőgépeket. Egy nap aztán eldöntötte, ideje megtanulnia, hogyan kell repülőgépet vezetni. Harmincperces leckét vett, alkalmanként hét dollárért. Született tehetség volt. Hamarosan az oktatóján is túltett.

Másodéves kora után Tibbets átiratkozott a Cincinnati Egyetemre, hogy ott fejezze be orvosi előtanulmányait. Apja barátjánál, dr. Alfred Harry Crumnál, egy sebészorvosnál la-

kott. Hétvégéi nagy részét ennek az orvosnak a kórházában töltötte, és ápolóként dolgozott, de szabadidejében kiosont a lunkeni reptérre, hogy a pilóták körül lógjon. Dr. Crum észrevette, hogy a fiatal Tibbets mennyire érdeklődik a repülés iránt, és arra bátorította, hogy kövesse az álmát. Sikeres karrierje lehetne az utasszállításban. De Tibbets tudta, hogy az apja nem helyeselné.

Aztán 1936 vége felé mintha csak jelt kapott volna, meglátott egy hirdetést a *Popular Mechanics* (Népszerű mechanika) című magazinban, ami szinte az arcába ordított: „Szeretnél megtanulni repülni?” Tibbets ekkor már tudott repülni, és a figyelmét a következő sor kötötte le igazán, amelyben az állt, hogy a hadsereg légi hadteste pilótákat keres. Az ekkor huszonegy éves Tibbets a másnapi postával elküldte a jelentkezési lapot, és a válasz közvetlenül a szünidő kezdete előtt, amikor épp hazautazni készült, érkezett meg: felvették a képzésre. Repülőkadét lesz!

Azonban el kellett mondania a szüleinek, hogy abbahagyja az egyetemet, és beáll a hadseregbe. Az apja ennek cseppet sem örült.

– Iskoláztattalak – mondta. – Kocsit vettem neked, pénzt adtam, hogy futkoshass a lányok után, de mostantól fogva csak a magad erejére hagyatkozatsz. Ha meg akarod öletni magad, csak rajta, bánja a fene!

Édesanyja, Enola Tibbets csendben hallgatta férje kifakadását.

Amikor az apa végre szünetet tartott, hogy levegőt vegyen, Enola hagyta, hogy a csend egy pillanatra belepje a szobát, majd megszólalt:

– Paul, ha repülni akarsz, minden rendben lesz – mondta szinte suttogva. Tibbets megnyugodott. Helyesen döntött. Semmi rossz nem érheti. És később minden alkalommal emlékezett ezekre a szavakra, amikor a harcok során valami slamasztikába került. Azon a napon, amikor 1937 februárjában elment

otthonról, hogy megkezdje az alapképzést, az anyja ezt mondta neki:

– Fiam, egy nap nagyon büszkék leszünk rád.

Eddig, a katonai szolgálatban töltött nyolc éve alatt mindent jól csinált.

Paul W. Tibbets ezredes

A texasi San Antonióban lévő Randolph Field bázison történő kiképzése után a georgiai Benning erődbe osztották be. Ott ismerkedett meg Lucy Wingate-tel, a filigrán, déli szépséggel. Egymásba szerettek, és 1938-ban összeházasodtak.

Tibbets gyorsan emelkedett a légierő ranglétráján, amelyet 1941-ben átkereszteltek az Amerikai Hadsereg Légieréjére. 1942 júniusában Európába helyezték, és nem sokkal ezután ki-nevezték a 97. bombázóegység egyik százada élére.

1942 augusztusában Tibbets vezette az első amerikai nap-pali nehézbombázó bevetést a megszállt Franciaország fölött. Mindent összevetve Tibbets huszonöt bevetésen repült a B-17 Flying Fortress típusú géppel, amelynek a *Red Gremlin*¹ nevet adta.

¹ eredetileg: Gremlin

Clark vezérőrnagyot ő repítette Londonból Gibraltárba a Fáklya hadművelet előkészítésére, amely a szövetségesek észak-afrikai inváziójára irányult. Pár hét múlva Eisenhower altábornagyot, a szövetségesek legfelsőbb parancsnokát is ő vitte Gibraltárba.

Tibbets képességeit parancsnoka, Jimmy Doolittle vezérőrnagy, aki ekkor már valóságos katonai legendának számított, roppant nagyra tartotta. Doolittle vezette a Tokió fölötti mérész bombatámadást 1942-ben, amely egyben az első amerikai támadás is volt a japán szárazföld ellen. Erről a bevetésről később film is készült *Harminc másodperc Tokió fölött* címmel. Doolittle-t Spencer Tracy alakította.

Amikor tehát 1943 februárjában Doolittle az irodájába hívatta Tibbetst, érthető, ha azt gondolta, valószínűleg megint egy magas rangú tábornokot kell szállítania valahová. Doolittle azonban Henry „Hap” Arnold tábornok, a légierő vezérkari főnökének kérését tolmácsolta.

– Arnold tábornok úgy kívánja, hogy a B-17-essel kapcsolatos legnagyobb tapasztalattal rendelkező, legjobb törzstisztem visszatérjen az Egyesült Államokba – mondta Doolittle. – Egy B-29 típusú repülőgépet raknak össze, és sok bajuk van vele. Mind a magáé lehet.

Egy hónappal később Tibbets már az Államokban volt, és a Boeing gyár mérnökeivel végezte a repülési tesztekkel járó munkát. Elment az új-mexikói Alamogordóba, hogy segítsen egy professzornak kiszámítani a B-29-es sebezhetőségét vadászgép támadása esetén. Tibbets feladata volt az elméletek szimulált hadműveletekben való kipróbálása. A kijelölt B-29-est a tesztekhez teljesen felszerelték a szükséges fegyverekkel és páncélozással, de amikor Tibbets megérkezett, kiderült, hogy a gépe még legalább tíz napig nem lesz üzemképes. Ezért úgy döntött, hogy kipróbál egy „lecsupaszított” B-29-est, amelyen sem fegyverzet, sem páncélzat nem volt. A repülés során teljesen lenyűgözte, hogy a több mint 3000 kg-mal könnyebb

gép milyen könnyen kezelhető, és milyen magasra képes emelkedni.

Ezt a felismerést jól be is véste magának későbbre.

A hadsereg 1944 márciusában nyitott meg a B-29-esek vezetésére kiképzőiskolát a nebraskai Grand Islanden. Tibbets hadműveleti igazgató lett. Ez teljesen érthető volt. Több repülési időt töltött a Superfortress fedélzetén, mint bármely más pilóta. Ám ez a megbízás nem tartott sokáig. Szeptemberben Tibbetst titkos megbeszélésre hívták Colorado Springsbe az amerikai hadsereg Második Légi Hadtestének főhadiszállására.

Tibbets semmilyen részletet nem tudott a találkozóról, még azt sem, ki lesz jelen. De megacélozta az idegeit, és belépett a konferenciaterembe. Három embert talált odabenn. John Lansdale ezredest, az amerikai hadsereg hírszerzőtisztjét, William „Deak” Parsons haditengerészeti kapitányt, egyben „robbanóanyag-szakértő”-t és Norman Ramsey professzort, a Harvard fizikusát.

Lansdale azzal kezdte, hogy szeretne feltenni néhány kérdést Tibbetsnek a hadseregbeli karrierjével kapcsolatban. De igen hamar áttértek a civil életére. Néhány kérdés kimondottan személyes volt. Ez valami kihallgatás, gondolta Tibbets. Végül Lansdale kijelentette, hogy már csak egy kérdése van hátra:

– Került-e valaha letartóztatásba?

Tibbets erre nagy levegőt vett.

– Igen – felelte. Tizenkilenc évesen, egyetemista korában „egy kíváncsi rendőr a zseblámpájával” elkapta Tibbetst és egy lányt a fiú kocsijának hátsó ülésén „szerelmeskedés közben” North Miami Beachben, Floridában. – A vádat később ejtették – tette hozzá. A teremben már mindenki tudott erről a csacska kis epizódról. Alaposan tájékozódtak mindenről. Inkább arra voltak kíváncsiak, hogy Tibbets nyíltan bevallja-e. Amikor elismerte, tudták, hogy megtalálták a megfelelő embert. Majd Uzal G. Ent tábornok, a Második Légi Hadtest parancsnoka vette át a szót, és rögtön a lényegre tért.

Beszélt Tibbetsnek a Manhattan-tervről, hogy egy bomba előállításán dolgoznak, ami akkora erővel robbanna fel, mint „20 000 tonna hagyományos robbanószer”. Tibbetst választották ki arra, hogy kidolgozza a módszerét annak, miként juttassák el az atombombát Németország vagy Japán légterébe. Küldetése a „Silverplate hadművelet” fedőnevet kapta. Ent figyelmeztette Tibbetst, hogy hadbírótság elé kerül, ha bárkinek beszél a tervről.

Tudatták vele, hogy mindent megkap, amire csak szüksége lehet, beleértve az embereket és bármilyen ellátmányt. Ha valaki akadékoskodna, csak annyit kell mondania, hogy a Silverplate hadművelet nevében kéri. Az anyagiak terén is teljes szabadkezet kapott.

A wendoveri repteret, ezt az Utah és Nevada közötti határ mentén húzódó, távoli bázist ő maga választotta a képzési program helyszínéül. Aztán nekilátott összeszedni a megfelelő embereket. Emlékezetét átkutatva kereste a vele Európában és Észak-Afrikában szolgáló, valamint a B-29 képzési programban résztvevő repülőszemélyzetek kiemelkedő tagjait.

A lista élére Theodore „a Hollandus” Van Kirk kapitány, navigátor és Thomas Ferebee őrnagy, bombavető-navigátor került, akikkel a *Red Gremlin* idejében repült együtt. Szolgálaton kívül Van Kirk és Ferebee fiatal, egyedülálló emberekként szettek inni, szerencsejátékot játszani, és Londonban duhajkodni. Időnként Tibbets is csatlakozott hozzájuk.

Elsőnek Ferebee érkezett Wendoverbe, és hamarosan követte Van Kirk is. A bevetések során a bombavető-navigátor, a tüzer felelt az ellenséges célpontok eltalálásáért.

Theodore J. Van Kirk kapitány, Paul Tibbets ezredes és
Thomas Ferebee őrnagy a *Red Gremlin* nevű bombázógép előtt,
amelyet európai bevetéseik során használtak

Tibbets szerint ezt Ferebee-nél senki sem csinálta jobban. Ferebee Észak-Karolina egy kisvárosából származott. Magas volt, jóképű, középiskolás korában igazi baseballsztár, és még a bostoni Red Sox csapatába is majdnem bekerült.

Bajusza, laza, elnyújtott déli dialektusa, a szerencsejátékok és nők csábítása iránti hajlama roppant hasonlatossá tette az *Elfújta a szél* férfi főszereplőjéhez, Rhett Butlerhez.

Ferebee-vel ellentétben Van Kirk épp hogy csak megállapodott. A kisfiús kinézetű repülőtiszt egy, a szülővárosából, a pennsylvaniai Northumberlandből származó lányt vett feleségül. A huszonnégy éves Van Kirk kicsit higgadtabb volt, mint Ferebee, de mindkettő ugyanolyan maximalista volt, mint a parancsnokuk. A trió aztán közösen állította össze a további személyzetre vonatkozó kívánságlistát. A névsorban ott szerepelt Jacob Beser is, egy szikár, gunyoros, baltimore-i zsidó srác,

aki gépészmérnöki szakon tanult a Johns Hopkins Egyetemen. Beser egyből élt a lehetőséggel.

Amikor Németország 1939 szeptemberében megtámadta és elfoglalta Lengyelországot, és ezzel kitört a II. világháború, Beser szinte kampányhadjáratot indított azért, hogy a szülei megengedjék, hogy csatlakozzon a brit Királyi Légierőhöz. Gyűlölte a nácikat. Jól tudta, hogy Franciaországban és Németországban élő rokonai természetes célpontjai voltak Hitler őrzöngő antiszemitizmusának. A szülei is mélyen fel voltak háborodva, de ragaszkodtak hozzá, hogy előbb szerezzé meg a diplomáját. Amikor a japánok megtámadták Pearl Harbort, Besernek elege lett, és másnap bevonult a hadsereg légieréhez.

Azóta több mint három év telt el, de Beser még mindig nem vett részt egyetlen akcióban sem. Az alapképzést követően a radar tanulmányozása céljából a Harvardra küldték. Ez a technológia akkor még nagyon újnak számított, de egyre fontosabbá vált, és Beser idővel a szolgálat egyik legnagyobbra tartott radarspecialistája lett.

Kitartóan kérte harci egységbe helyezését, hogy „megboszszolja európai rokonait”, de minden alkalommal visszautasították. Úgy tűnt megrekedt ott, hogy az újoncoknak tanítja a radar használatát. Éppen újabb kérvényt nyújtott be, amikor Tibbets beválasztotta a csapatába.

Ugyanígy választotta ki George „Bob” Caron törzsőrmestert, a faroklövészt is. Amikor Caron megérkezett Wendoverbe, ebbe a Salt Lake Citytől mintegy 200 km-re nyugatra elterülő, poros sivatagba, az egyenruhája piszkos volt, a gallérját kigombolva hagyta. Mindkettő a katonai szabályok megsértésével volt egyenlő. Egy katonai rendőr belekötött, de ekkor Caron ismerős hangot hallott.

– Maga az, Bob?

Megfordult, és Tibbetst pillantotta meg, ahogy üdvözlésre nyújtott kézzel állt. Caron elvigyorodott, a csendőr meg félre-

húzódott. A parancsnok egyenesen az irodájába vitte Caront, és azonnal a lényegre tért.

– Bob, szükségem van egy emberre, aki tudja, mit csinál, és másokat is képes megtanítani a munkájára. És csukva tudja tartani a szájukat – mondta Tibbets.

– Ezredes úr, hallgatok, mint a sír – felelte erre Caron.

Egy másik kiválasztott Robert A. Lewis kapitány volt, egy hetyke, brooklyni születésű repülőtiszt. A B-29 programban Tibbets Lewis mentora volt. Ha Tibbets a pilóták Joe DiMaggioja, akkor Lewis Ted Williams. Lewis komolyan hitt abban, hogy ő az egész sereg legjobb pilótája, és ezt a véleményét sokan mások is osztották.

Mire Tibbets összeszedte az úgy egytucatnyi emberből álló legénységét, a csapat az amerikai hadsereg legjobb pilótáit, navigátorait és repülőmérnökeit tudhatta magáénak. Tibbets számára a hűség és a titoktartás volt a legfontosabb. És még a rendbontó tivornyázásokat is elviselte, feltéve, ha az emberei nem kotyogták el senkinek, mi a feladatuk.

Mindezt az 509-es csapatnak tartott első tájékoztatóján foglalta össze 1944 szeptemberében: „Senkinek sem beszélhettek arról, hol vagytok, kik vagytok és mit csináltok. Nem említhettek sem a feleségeteknek, sem az anyátoknak, a nővéreteknek, a húgoknak, sem a barátnőöknek. Senkinek!”

És hogy megmutassa, mennyire komolyan beszél, azt a néhány férfit, aki ennek ellenére mégis bőbeszédűnek bizonyult, hirtelen átvezényelték az alaszka-i légibázisra.

Tibbets csapata hónapokig dolgozott, tanult, vitatott meg szakmai kérdéseket és gyakorolt. Elszántan dolgoztak, ugyanolyan elszántan szórakoztak is, hogy valahogy elüssék a várakozás hosszú hónapjait. Most pedig beköszöntött a tavasz, és mindenki kezdett egyre feszültebbé, nyugtalanabbá válni Wendoverben. Ideje volt lépni.

Eközben a parancsnokok idejét nagyban lekötötte, hogy előkészítsék az 509-es csapat új otthonát az apró, stratégiailag

azonban fontos, Tokiótól déli irányban mintegy 2570 km-re fekvő, csendes-óceáni szigeten, Tinianon. Az amerikai csapatok 1944 júliusában foglalták el a szigetet, és az kulcsfontosságú légibázissá vált, mivel ellátmányozása a tengeren keresztül könnyű volt, fekvése pedig tökéletessé tette a japán városok ellen a B-29-esekkel végrehajtott légitámadások indításához. Tibbetsnek elege lett a várakozásból. Felvette a telefont, és tárcsázta a légierő washingtoni főhadiszállását. Hivatkozott a Silverplate fedőnévre.

– Az 509-es csapat készen áll – mondta. És ezzel beindult a folyamat. Tibbets tudta, hogy eltart néhány hétig, amíg mindenki a bázisra ér.

A terv szerint április 26-án indulnak nyugat felé, a nyugati csendes-óceáni vasútvonalon keresztül végül Seattle-ben kötnek majd ki, ahol a gyalogos legénység nagy része hajóra száll, és úgy megy Tinianba. A B-29-es legénység később repül utánuk.

Tibbets tehát működésbe hozta a gépezetet. Nem kellett sok idő, hogy a telefon újra megszólaljon. Groves tábornok egyik szárnysegédje közölte Tibbetscel, hogy sürgősen Washingtonba hívatják egy megbeszélésre. A tábornok elégedetlen valammivel, mondta a segéd. A részletekbe azonban nem bocsátkozott. Tibbets tehát ment.

Még szinte be sem lépett az iroda ajtaján, Groves máris rátámadt.

Ki a fenének képzelet magát az ezredes, hogy a tengerentúlra rendeli az 509-est? Ezt a tervet Groves parancsnok felügyeli. Nem volt ez elég világos? Az ilyen magatartás egyenlő a fegyelemsértéssel!

Tibbets csendben állt, nyugodtan hallgatta Groves trágár szitkozódásokkal teli vagdalkozását. Jól tudta, miért esett így neki a tábornok. Jól ki akarta oktatni, hiszen az ezredesnek engedélyt kellett volna kérnie tőle. De amikor a tábornok befe-

jezte az üvöltözést, valami egészen meglepőt tett. Szélesen elvgyorodott, és Tibbets vállára csapott.

– A fenébe is, maga aztán rávett minket, hogy megmozduljunk – mondta. – Most már nem állít meg senki.

Tibbets csak abban reménykedett, hogy a tábornoknak igaza van. Elege volt a várakozásból, miközben az egész világ harcolt.

VISSZASZÁMLÁLÁS: 104 NAP

1945. április 24.

Okinava, Japán

Draper Kauffman parancsnok az amerikai haditengerészet egyik rombolójának a fedélzetén állt, és távcsövével a tengert, a szigetet és az eget pásztázta. Hozzá valamivel közelebb egy 10 m-es rétegelt lemez csónak tartott sebesen a hajója felé. Furcsa mód igen szerény jármű volt ez, ahhoz képest, hogy az amerikai haderő elit, víz alatti hatástalanító csapatához tartozott. A „békaemberek” épp egy újabb felderítő küldetésről tértek vissza.

A levegő csak úgy remegett és dübörgött a tüzérségi lövedékektől, ahogy csíkokat húzva az égre, Okinava felé tartottak, majd hatalmas porfelhőket képezve felrobbantak.

De valami más is mozgott a távolban. Kauffman a tekintetét a tengerről az ég felé fordította, és messze, a látóhatáron meglátott valamit, ami első pillantásra madárrajnak tűnt. Valójában japán repülőgépek rajai szálltak az amerikai flotta felé.

– Kamikazék – mormolta a parancsnok.

Kauffman részt vett már ütközetben. Jelen volt a csendes-óceáni háború leghalálosabb amerikai katonai akcióinál: Saipannál, Guamnál, Ivo Dzsimánál. Békaembereivel együtt ő maga is lemerült, hogy a víz alatt robbantsa fel azokat az akadályokat, amelyeket azért állítottak, hogy a távoli, japánok által

birtokolt szigetekre partra szállni készülő amerikai csapatokkal végezzenek.

Majdnem egy hónapja állomásoztak már Okinaván, és vég nélkül harcoltak. Kauffman határozott következtetésre jutott: a korábbi támadások valójában csak bemelegítésként szolgáltak ehhez, ami most következik. Okinava elszántan, kitartóan küzdött, a mocskos rohadék.

A sűrű növényzettel borított, dombos, erdős szigetet méhsejtszerűen elhelyezkedő barlangok és bunkerek hálózta be, és Okinava elszánt japánok tízezreitől nyüzsgött, akik mind készen álltak akár az utolsó csepp vérükig is harcolni. Az ellenség nem hitt a kapitulációban – még a legfrissebben besorozottak sem.

Mennyi időbe telik, mire a szövetségesek legyőzik ezt az isten háta mögötti porfészkét? És ha majd túl lesznek rajta, Kauffman akkor sem számított győzelmi ünneplésre. Legalábbis nem egyhamar.

Mert Okinava után egész Japán megszállása következett. Ennek még nem jelölték ki a dátumát, de odahaza a katonai vezetők már nyilatkoztak róla az újságoknak, és elkezdték felkészíteni a közvéleményt az elkerülhetetlen borzalmakra és halálos áldozatokra.

Egy héttel korábban Joseph Stilwell tábornok, az amerikai haderők Kínában, Burmában és Indiában szolgáló egységeinek parancsnoka kijelentette, hogy a csendes-óceáni japán halálesetek ellenére az „ellenség most erősebb, mint a háború kezdetekor”, és az amerikai katonákra „kétségbeesett küzdelem” vár.

Egyre több amerikait soroztak be és képezték ki az invázióra.

Halála előtt egy hónappal, FDR bejelentette, hogy az Egyesült Államok történelmének „legnagyobb fegyveres” mozgósítását június végére befejezik. Ekkor már az idősebb férfiakat és a „korábban a foglalkozásuk miatt felmentetteket” – tudósokat, mezőgazdasági termelőmunkát folytatókat, szerzeteseket és

veteránokat – is behívták, hogy kitöltsék a hatalmas amerikai emberáldozatok következtében keletkezett hiányt.

Kauffman rajongott a haditengerészetért, és elkötelezetten szolgálta hazáját.

Természeténél fogva problémamegoldó alkat volt, és optimista. De aznap a *USS Gilmer* fedélzetén állva és figyelve, ahogy egyre közeledtek a kamikazepilóták, igen meg kellett erőltetnie magát, hogy pozitív tudjon maradni.

Megindult le, az alsóbb fedélzetek felé, hogy találkozzon a békaemberekkel.

A felrobbanó lövedékek és a géppuskatűz kattogó zaja szinte elnyomta Kauffman hangját, ahogy mosolyogva üdvözölte a rombolóhajóra szálló embereit.

– Remek munkát végeztek! – kiáltotta. – Bárcsak én is úszhattam volna egyet, ahelyett, hogy a hídon álltam! – Az emberek tudták, hogy ezt komolyan is gondolja. Gyakorlatias, mindig tettre kész tiszt volt. Máskor is kivette mellettük a részét a veszélyes területeken végzett munkából.

Kauffman példamutatással irányított, ezt az apjától tanulta, aki szintén hosszú időn át szolgált tisztként a haditengerészetnél. Az öreg James Kauffman ekkor már admirális volt. Draper elszántan lépett a nyomdokaiba, és követte az útját.

Noha admirális fia volt, az útját ez nem könnyítette meg.

Kauffman felvették ugyan az amerikai haditengerészeti akadémiára, de amikor 1933-ban végzett, nem kapott tiszti kinevezést, mert gyenge volt a szeme. Ehelyett egy gőzhajózási társaságnál dolgozott New Yorkban. 1940 elején azonban felmondott, és csatlakozott Franciaországban az Amerikai Önkéntes Autós Mentőszolgálatához. Döntésével teljesen megdöbentette a családját. Nagyon aggódtak a biztonságaért. Európában 1939 szeptemberétől, amikor is Németország lerohanta Lengyelországot, háború dúlt. 1940 tavaszára Franciaország és Anglia már kétségbeesetten küzdött, hogy megállítsa a náci villámháborút. Kauffman csak ki akarta venni ebből a részét.

Döntését egyik haza írott levélében indokolta: „Azt hiszem, vannak idők, amikor érdemes harcolni valamiért, még akkor is, ha ez az adott pillanatban egyáltalán nem szolgálja az önös érdekeket.” Ám röviddel azután, hogy Franciaországba érkezett, Kauffmant elfogták a németek. Néhány héttel később Franciaország elesett.

Kauffman amerikai volt. Ezért a németek úgy döntöttek, elengedik. De figyelmeztették, hogy menjen haza, mert ha újra elkapnák, nem lesz ilyen szerencséje. Kauffman átlépte a spanyol határt, és Anglia felé vette az útját, ahol a Luftwaffe repülőgépei éjjelente Londont bombázták. Az épületek összeomlottak; a tűz egész városrészeket emésztett fel. Ekkor Nagy-Britannia volt az egyetlen ország, amely még mindig ellenállt Hitlernek. A britek ezreivel együtt hallgatta Winston Churchill miniszterelnök szenvedélyes rádióbeszédeit, melyekkel reményt adott népének a kétségbeesés idején.

Draper Kauffman egyáltalán nem készült hazamenni. Bevonult a Királyi Haditengerészet Önkéntes Tartalékcsapatába, és megtanulta, hogyan kell hatástalanítani a bombákat. Ebben olyan kiváló lett, hogy robbanószer-hatástalanító főtisztté nevezték ki. 1941 novemberében Chester Nimitz admirális felkérte Kauffmant, hogy indítson bombaelhárítási képzést az amerikai haditengerészet számára. Majdnem egy évtizeddel a haditengerészeti akadémia elvégzése után, Kauffman végre megkapta a kinevezését.

Kauffman éppen akkor hallott a Pearl Harbor elleni támadásról, amikor az újoncokat válogatta a bombaelhárító iskolába. Fel kellett pörgetnie a folyamatot.

Azonnal nekilátott összetoborozni a személyzetet, majd megszervezte és működtetni kezdte a Washington D. C. határán kívül álló iskolát. Ezek mozgalmas idők voltak. Hosszú, dolgozó órákat töltött az irodában és a tantermekben. Szabadidejében gyakran találkozott Peggy Tuckermannel, a húga legjobb barátnőjével. Évek óta ismerte, és természetes volt, hogy

Draper Kauffman, miután 1941 novemberében megbízást kapott az amerikai haditengerészettől egy bombahatástalanító iskola felállítására. 1940 és 1941 között bombaelhárító tisztként szolgált Nagy-Britanniában

összeházasodjanak, mielőtt Draper és a kiképzőcsapat az Atlanti-óceán partjára, Floridába telepszik át a Fort Pierce-i bázisra. Ott az emberei a vízben is gyakorlatozhattak.

Itt születtek meg a víz alatti hatástalanító csapatok. Kauffman először megtanította őket a szárazföldi bombák és aknák hatástalanítására, majd bevitte őket a tengerbe. Végére is a haditengerészetnél voltak, és a víz alatti aknák, valamint a mesterségesen létrehozott és felállított akadályok pusztították a hajókat és a csapatokat partra szállító járműveket.

Kauffman szakértelme felkeltette Richmond Turner admirális, a csendes-óceáni partraszállító erők parancsnokának a figyelmét. A tenger felőli rajtaütések és támadások az Egyesült Államok katonai stratégiájának fontos részévé váltak a Japán

elleni háborúban. Az amerikai parancsnokok kidolgoztak egy úgynevezett „szigetugró” stratégiát, vagyis szigetről szigetre haladva sorra elfoglalták és megerősítették a legfontosabb szigeteket, mígnem maga Japán is az amerikai bombázók hatótávolságán belülre került. Az amerikaiak az erősen biztosított szigeteket megkerülték, és az ellenség gyenge pontjaira csaptak le.

Útközben persze problémákba is ütköztek. Noha az inváziókat a legapróbb részletekig megtervezték, a kételtű hadviselés kockázatos volt. Miután a csatahajókról és repülőgép-anyahajókról² kitartóan tűz alá vették a szárazföldet, a partraszállító vízi járművek – közülük némelyik katonákat, mások felszerelést szállítottak, és pár ezer méterre a parttól várakoztak – gondosan időzített hullámokban megindultak a parton kijelölt pontok felé. Ahogy közeledtek, különösen a sekély vízben, nemcsak az ellenséges tűzön kellett áthaladniuk, hanem keresztül kellett navigálniuk a felszín alatt megbúvó természetes és mesterséges akadályok között is, ezek lehettek zátonyok, kihegyezett facövek, aknák és bombák.

Eleinte a kételtű hadműveletek több ezer amerikai életébe kerültek, mert a tisztek csak találgattak, milyen mély lehet a víz, vagy hogy a sekélyesben elhelyeztek-e akadályokat, vagy sem. Az amerikai parancsnokok megtanulták, hogy jobb, alaposabb felderítésre van szükség. Valahogy ki kellett fürkésznüik a kiindulási vonal és a part közötti víz alatti terepet, hogy az akadályokat vagy eltávolítsák, vagy feltérképezzék, és így el tudják kerülni.

És itt jött be képbe Kauffman elit víz alatti osztaga.

A békaember-újoncoknak kegyetlenül kimerítő kiképzésen kellett részt venniük: hat héten keresztül nehéz fizikai megpróbáltatásokon estek át. Az eleje volt a legrosszabb, a „Pokoli hét” hét napon át folyamatos fizikai edzésből állt, és mindössze néhány kisebb szünetet tartottak alvásra, étkezésre. Az egyen-

² repülőhordozó

ruhájukat pedig alig lehetett ruhának nevezni. A bevetések során a békaemberek úgy néztek ki, mintha valami vízparti bulira indulnának, semmint a hadszíntérre. Úszónadrágot, úszószemüveget és békauszonyokat viseltek, hogy védjék a lábukat a mérgező koralltól. Karjukra, lábukra késeket, hatástalanító felszerelést, biztosítékokat, valamint a palatáblát szíjazták, amelyen egy vízálló ceruzával jelölték be a fontos pontokat, hogy részletes térképet készítsenek. Kékesszürkére színezték, alumínium alapú, zsíros bőrfestékekkel kenték be az egész testüket, hogy álcázzák magukat, egyben védekezzenek a víz hidegétől. „Egy békának fizikailag, szellemileg és érzelmileg is egyformán jó karban kellett lennie, különben nem élte túl a tanfolyamot – emlékezett vissza erre az időre Harold Ledien villanyszerelő tisztt. – Meztelen harcosokká váltunk.”³

Mindegyik fából készült partraszállító hajóhoz tartozott egy felfújható gumicsónak is; ezzel vitték ki a partra az ellátmányt és gyűjtötték össze az úszókat a feladat teljesítése után. Mire Okinavához értek, a csapatok már bizonyították rátermettségüket. Az inváziós parancsnokok nagyban számítottak rájuk.

Kauffman tizenkét csapatot küldött Okinavára, a Rjúkjú-szigetecsoporthoz – amelyhez többek között Kerama Retto és Ie Shima is tartozott – legnagyobb szigetére. Minden csapat száz katonából és egy kis kísérszemélyzetből állt. Rengeteg munkát végeztek, mire a csata megkezdődött. A szegény, sűrűn lakott, főleg mezőgazdasági munkát végző lakosságnak otthont adó Okinava megtámadásának egyetlen oka volt: az ellenséghez való közelsége. Japán legdélibb fekvésű fő szigetétől, Kjúsútól mindössze 560 km-re feküdt. Egyszóval tökéletes pont volt arra, hogy onnan megindítsák a japán anyaország elleni inváziót.

Kauffman csapata mintegy előkészítette az utat.

³ Utalás az ún. „primitív” népek harci stílusára, akik a harchoz meztelenre vetkőznek.

A békaemberek hajózási csatornákat robbantottak a korallzátónyokba. Egy alkalommal például, tizenhat tonnányi robbanóanyagot használtak fel egy 15 m széles, 90 m hosszúságú csatorna létrehozásához, amely lehetővé tette a kerekes járművek számára, hogy apálykor elérjék a partraszálló helyet. A robbanás olyan hatalmas volt, hogy néhány amerikai hajón a katonák azt hitték, megtámadta őket az ellenség.

Egy másik partraszálló helyen egy békacsapat 3100 kihegyezett karót fedezett fel, amelyek tetejét szögesdróttal vonták be, valamint aknákat is helyeztek el rajtuk. A cölöpöket mintegy 2 m-rel a víz szintje alatt verték be a korallágyba. Míg az amerikai ágyúaszádok folyamatosan tüzeltek a fejük fölött, hogy eltereljék az ellenség figyelmét, addig Kauffman emberei robbanóanyagokat erősítettek a cövekekre, majd az összeset egyszerre felrobbantották.

Egy másik felderítő küldetés során kétszázhatvan csónakot fedeztek fel egy barlangba rejtve. Ezek úgynevezett „öngyilkos csónakok” voltak, amelyeket arra szántak, hogy megrakják robbanóanyaggal, és egy-egy japán katona belevezeti őket az amerikai hajókba, lényegében vízi kamikazék módjára. Kauffman megparancsolta az embereinek, hogy mindet robantsák fel.

A robbantó, hatástalanító feladatok mellett Kauffman emberei megmérték, milyen mély a víz a zátónyok körül, és feltérképezték a legjobb partraszállási helyeket is. Okinava nagyjából 95 km hosszú és legszélesebb pontján 16 km széles volt, a tengerpartja mintegy 9000 m-nyire volt tehető. Valahányszor a hadsereg vagy a tengerészgyalogság meghatározott egy új partraszálló helyet, mindjárt értesítette Kauffmant is.

Végül április 1-jén a hadsereg és a tengerészgyalogság 180 000 fővel megszállta Okinavát.

Április 16-án Kauffman békaemberei nélkülözhetetlen szolgálatot nyújtottak az Ie Shimán való partraszálláskor. A csapat szempontjából minden a tervek szerint ment, később azonban

valahányszor meghallotta a sziget nevét, Kauffman mindig kénytelen volt barátjára, Ernie-re gondolni.

Ernie Pyle legendás haditudósítóval egy mesterlövész végzett április 18-án Ie Shima szigetén. Pyle keményen végigdolgozta a háborút a közkatonák oldalán Európában, és csak nemrég érkezett meg a csendes-óceáni hadszíntérre. Szeretett volna cikket írni Kauffman csapatáról. Azzal tréfált, hogy „félhalak és félbolondok” voltak, de Kauffman arra kérte, hogy várjon még ezzel, hiszen a japánok is olvasnak újságot. A békaemberek könnyű prédává válhatnának a nyílt vízen, ha a japán tüzerek tudnák, hogy számítani lehet a megjelenésükre.

– Hadd fogalmazzak így! – magyarázta Kauffman Pyle-nak.

– Valószínűleg olyan vagyok, mint az a baseball-csapatkapitány, aki tíz meccset nyert ugyanabban a koszos mezben, és addig nem is veszi le azt a felsőt, akármennyire bűdös is, amíg nem veszít.

– Nahát, ilyen gyenge érvet még életemben nem hallottam a sajtó elnyomására az Egyesült Államokban! – csóválta a fejét az újságíró.

Kauffman tudta, miért akart Pyle annyira írni a békaemberekről. Nem azért, mert kereste a nagy fogást, hanem mert azt akarta, hogy a békaemberek megkapják az „amerikai néptől azt az elismerést, amit megérdemeltek”.

Pyle halálának híre Kauffmant és sok emberét is megrendítette. Előbb FDR ment el, majd Ernie, nem beszélve az őket körülvevő, napi halálos áldozatokról.

Kauffman ellenőrizte, hogy a csapat rendben visszatért a romboló fedélzetére. Aztán elrendelte, hogy menjenek, egyenek valamit, és pihenjenek. A harc újult erővel folytatódott, és további felderítő küldetéseket terveztek. Egyre több ellenséges tüzet kellett elviselni. Egyre több kamikazetámadást. Sok-sok háborús évet. Mindenütt körülvette őket a halál. Sehol nem látott, mikor lesz ennek vége.

Kauffman mit sem tudott Los Alamosról vagy a nagyerejű bombáról, amin ott dolgoztak. Csak azt tudta, hogy a japánok

az utolsó emberig harcolni fognak, és Okinava után már csak egy célpont marad. Mind közül a legnagyobb és a legvéresebb.

Ha netán azt hitték, hogy Okinava volt a pokol, jobb ha tudják, hogy sokkal kegyetlenebb harc vár rájuk.